

Sygn. akt III AUa 225/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Żurecki SSO del. Anna Petri
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017r. w Katowicach

sprawy z odwołania P. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 29 listopada 2016r. sygn. akt VIII U 1035/16

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 225/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 kwietnia 2016r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu P. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym 60 lat. Powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy wskazał, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach a jedynie 5 lat, 11 miesięcy i 5 dni takiej pracy. W treści decyzji ZUS wskazał, iż do pracy

w warunkach szczególnych nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu zatrudnienia w KWK (...) od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. ponieważ świadectwo pracy w warunkach szczególnych wystawione zostało przez Przedsiębiorstwo (...), które nie jest następcą prawnym KWK (...), a zatrudnienie w tej firmie nie nastąpiło na podstawie art. 23 Kodeksu pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania mu prawa do spornego świadczenia. Podniósł, iż posiada wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, gdyż w trakcie zatrudnienia w KWK (...) od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. pracował w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla i pełnił nadzór nad robotami elektrycznymi, przy czym wykonywał taką samą pracę jak w okresie późniejszym w PPUH (...), który to okres ZUS uwzględnił do pracy w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2016r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu P. B. prawo do emerytury od marca 2016r. oraz obciążył organ rentowy obowiązkiem zwrotu ubezpieczonemu kosztów zastępstwa procesowego.

Poza sporem pozostawało, że P. B. urodził się (...) Wiek 60 lat osiągnął(...)

W dniu 17 marca 2016r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Zaskarżoną decyzją z dnia 15 kwietnia 2016r. ZUS Oddział Z. odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym 60 lat, z uwagi na brak wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

ZUS przyjął, iż ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. posiada 27 lat, 3 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Do pracy w warunkach szczególnych organ rentowy uwzględnił ubezpieczonemu 5 lat, 11 miesięcy i 5 dni. Do pracy w warunkach szczególnych ZUS zaliczył okresy zatrudnienia:

- od 14 czerwca 1974r. do 30 kwietnia 1976r. w (...) w P. przy produkcji ołowiu i przetwórstwie tego metalu,
- od 1 listopada 1994r. do 30 czerwca 1997r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Usługowo - Handlowym (...) Sp. z o.o. na stanowisku sztygara zmianowego ruchu elektrycznego przeróbki mechanicznej węgla,
- od 1 lipca 1997r. do 31 grudnia 1998r. w Agencji (...) i Usług (...) EG Sp. z o.o. na stanowisku sztygara zmianowego ruchu elektrycznego przeróbki mechanicznej węgla.

Do pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu okresu zatrudnienia w KWK (...) od 1 września 1984r. do 31 października 1994r.

Ubezpieczony nie jest członkiem OFE.

Sąd ustalił, iż ubezpieczony P. B. w okresie od 1 września 1984r.

do 31 października 1994r. był zatrudniony w KWK (...) w P..

W tym okresie zajmował następujące stanowiska:

- od 1 września 1984r. do 30 września 1985r. inspektor ds. elektrycznych

na powierzchni,

- od 1 października 1985r. do 30 listopada 1987r. dozorca urządzeń elektrycznych na powierzchni,
- od 1 grudnia 1987r. do 31 października 1994r. szytgar zmianowy urządzeń elektrycznych na powierzchni.

Świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. zostało wystawione w dniu 16 marca 2016r. przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowo - Handlowe (...) Sp. z o.o. w P.. Wskazano w nim, iż w okresie od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy sprawował nadzór nad urządzeniami elektrycznymi i pracownikami zatrudnionymi w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla

na stanowisku dozorca i szytgar zmianowy urządzeń elektrycznych przeróbki mechanicznej węgla wymienionym w wykazie A, dziale XIV, poz. 24 pkt 1 stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983r. w sprawie stanowisk pracy w resorcie Górnictwa i Energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach.

W toku postępowania ustalono, że przez cały czas zatrudnienia w KWK (...) ubezpieczony pracował w oddziale elektrycznym na powierzchni, początkowo na stanowisku dozorca a potem szytgara. Oddział elektryczny zajmował się obsługą oddziału mechanicznej przeróbki węgla i płuczki, nadzorowaniem urządzeń elektrycznych na płuczce i oddziale mechanicznej przeróbki węgla. Było tam 12 elektryków - po 6 na każdy oddział i 3 na każdą zmianę. Odwołujący pracował na stanowisku dozorca i szytgara zmianowego. Do zakresu jego obowiązków należało nadzorowanie pracowników na stanowiskach elektryków, kontrola ich pracy. Jako szytgar odwołujący prowadził zmianę elektryczną, która za zadanie miała utrzymanie ruchu kopalni. Odwołujący był odpowiedzialny za prawidłowe funkcjonowanie urządzeń w oddziale mechanicznej przeróbki węgla, m.in. na płuczce i w sortowni. Odwołującemu podlegali pracownicy sortowni, mechanicznej przeróbki, ciągu technologicznego wydobywania węgla. Odwołującemu podlegali również elektrycy w warsztacie, na terenie całej kopalni. Byli to pracownicy, którzy zajmowali się nadzorem nad prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń elektrycznych, usuwaniem usterek.

Odwołujący rozpoczynał dzień od podziału obowiązków dla elektryków, a następnie gdy była awaria, to kierował do tej awarii i uczestniczył w usuwaniu awarii, nadzorował jej usuwanie. Gdy nie było awarii, nadzorował prawidłowe funkcjonowanie urządzeń, bieżące naprawy. Obowiązkiem odwołującego było kilkakrotnie w ciągu dniówki nadzorowanie pracy na płuczce i sortowni. Odwołujący nadzorował prace elektryków, sprawdzał rozdzielnie, nadzorował prawidłowe działanie urządzeń elektrycznych w sortowni i płuczce. Podlegały mu także rozdzielnie wysokiego napięcia. Musiał posiadać odpowiednie uprawnienia.

Po zakończeniu dniówki obowiązkiem odwołującego było przygotowanie raportu dla nadszytgara.

Sąd ustalił, że różnica pomiędzy dozorcą a szytgarem polegała na tym, że dozorca nie mógł prowadzić zmiany.

Taką pracę na przeróbce mechanicznej węgla wykonywał ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Odwołujący nie był kierowany do innych prac. Odwołujący nie nadzorował prac na placu drzewnym. Plac drzewny był położony ok. 3 km od mechanicznej przeróbki węgla.

Sąd ustalił, iż w ramach restrukturyzacji KWK (...) mechaniczna przeróbka węgla - w zakresie usług elektrycznych - została przejęta przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowo - Handlowe (...) Sp. z o.o. w P..

Po rozwiązaniu umowy z KWK (...) ubezpieczony z dniem 1 listopada 1994r. podjął pracę w Spółce (...) i nadal pracował na stanowisku szytgara. Pracował z tymi samymi ludźmi i wykonywał dokładnie te same czynności co w KWK (...) tj. nadzorował stanowiska elektryków.

Okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Usługowo - Handlowym (...) Sp. z o.o. w P. został przez ZUS zaliczony do pracy w warunkach szczególnych.

Sąd ustalił nadto, iż w spornym okresie zatrudnienia w KWK (...) wraz z ubezpieczonym pracowali świadkowie K. L. (1), J. N. (1) i J. P. (2). Świadek K. L. (1) pracował razem z odwołującym w latach 1984 - 1994, jako konserwator maszyn dźwigowych na powierzchni na tym samym oddziale. Świadek J. N. (1) pracował w KWK (...) przez 11 lat do 1994r., w oddziale energomechanicznym na stanowisku nadsztygara - był przełożonym ubezpieczonego, kiedy pracowali na jednej zmianie. Świadek J. P. (2) pracował w KWK (...) w latach 1965 - 2003 w oddziale elektrycznym, był podwładnym ubezpieczonego.

Wobec poczynionych ustaleń Sąd uznał, że odwołanie jest zasadne podnosząc w motywach rozstrzygnięcia co następuje:

Postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem do takiej pracy należało zaliczyć mu sporny okres pracy w KWK (...) w P.

od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. W tym okresie odwołujący przez cały czas pracował w oddziale elektrycznym na powierzchni, początkowo na stanowisku dozorca

a potem sztygara. Odwołujący był odpowiedzialny za prawidłowe funkcjonowanie urządzeń w oddziale mechanicznej przeróbki węgla, m.in. na płuczce i w sortowni. Ubezpieczony nadzorował pracowników na stanowiskach elektryków. Podlegali mu pracownicy sortowni, mechanicznej przeróbki, ciągu technologicznego wydobywania węgla oraz elektrycy w warsztacie i na terenie całej kopalni. Byli to pracownicy, którzy zajmowali się nadzorem nad prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń elektrycznych, usuwaniem usterek. Odwołujący nadzorował prace elektryków, sprawdzał rozdzielnie, nadzorował prawidłowe działanie urządzeń elektrycznych w sortowni i płuczce. Podlegały mu także rozdzielnie wysokiego napięcia. Jako sztygar odwołujący prowadził zmianę elektryczną, która za zadanie miała utrzymanie ruchu kopalni. Odwołujący rozpoczynał dzień od podziału obowiązków dla elektryków a następnie - w zależności od sytuacji - uczestniczył w usuwaniu awarii, nadzorował jej usuwanie, oraz nadzorował prawidłowe funkcjonowanie urządzeń, bieżące naprawy. Po zakończeniu przygotowywał raport dla nadsztygara.

Prace polegające na sprawowaniu nadzoru nad prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń elektrycznych, usuwaniu usterek, nadzorze pracy elektryków wykonywał ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zarówno jako dozorca urządzeń elektrycznych jak i sztygar. Różnica pomiędzy obowiązkami dozorca i sztygara polegała na tym, że dozorca nie mógł prowadzić zmiany. Ubezpieczony nie był kierowany do innej pracy.

Wykonywane przez ubezpieczonego prace wymienione zostały jako kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny

na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, pod poz. 24, działu XIV, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zm.), zawierającego wykaz prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Bez znaczenia pozostaje przy tym fakt, że ubezpieczony przedłożył za okres sporny świadectwo pracy w szczególnych warunkach wystawione przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowo - Handlowe (...) Sp. z o.o. w P., które nie jest następcą prawnym KWK (...). Fakt wykonywania takiej pracy został bowiem wykazany w postępowaniu sądowym za pomocą innych dowodów, a to przesłuchania ubezpieczonego i zeznań świadków. W postępowaniu odwoławczym przed Sądem nie obowiązują bowiem ograniczenia dowodowe jakie występują w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, a Sąd może ustalić okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość jak: okresy zatrudnienia, w tym wykonywanie pracy w warunkach szczególnych, za pomocą wszelkich środków dowodowych, przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Mechaniczna przeróbka węgla KWK (...) - w zakresie usług elektrycznych - została przejęta przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowo - Handlowe (...)

Sp. z o.o. w P.. Po rozwiązaniu umowy z KWK (...) ubezpieczony podjął pracę w Spółce (...) i nadal pracował na stanowisku sztygara, wykonując po dniu 31 października 1994r. taką samą pracę jak poprzednio w oddziale elektrycznym KWK (...). Okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Usługowo - Handlowym (...) Sp. z o.o. w P. został natomiast zaliczony przez ZUS do pracy w warunkach szczególnych.

Po uwzględnieniu okresu spornego do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach zaliczonej przez ZUS - należało uznać, że ubezpieczony legitymuje się na dzień

1 stycznia 1999r. wymaganym 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, a zatem w dacie zgłoszenia wniosku spełnił wszystkie przesłanki warunkujące prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.);
- błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie że P. B., w okresie od 1.09.1984r. do 31.10.1994r., nieprzerwanie wykonywał prace wymienione w wykazie A dział XIV poz. 24 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Wskazując na przytoczone podstawy skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Stosownie do art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym urodzonym po 31.12.1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27,

Emerytura o której mowa w ust. 1 przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do OFE albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony ukończył 60 lat, na dzień 1.01.1999r. miał wymagany ogólny staż emerytalny i spełnił warunek z art. 184 ust. 2 ustawy.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się zatem do kwestii czy ubezpieczony posiada wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach albowiem od spełnienia tego warunku, stosownie do brzmienia art. 184 w związku z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r.
w sprawie wieku emerytalnego (...) zależne jest nabycie emerytury po ukończeniu 60 roku życia.

Sąd I instancji uznał, że postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony
w okresie od 1 września 1984r. do 31 października 1994r. w okresie zatrudnienia w KWK (...) w P. stale i w
pełnym wymiarze czasu pracy sprawował nadzór nad urządzeniami elektrycznymi i pracownikami zatrudnionymi w
zakładzie przeróbki mechanicznej węgla na stanowisku dozorca i sztygar zmianowy urządzeń elektrycznych przeróbki
mechanicznej węgla wymienionym w wykazie A, dziale XIV, poz. 24 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady
Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach
lub
w szczególnym charakterze.

Swoje stanowisko w tym względzie Sąd I instancji oparł na zeznaniach przesłuchanych w sprawie świadków oraz
ubezpieczonego uznając za prawdziwe twierdzenia, że w spornym okresie ubezpieczony nadzorował wyłącznie prace
elektryków
na płuczce i oddziale mechanicznej przeróbki węgla, natomiast nie nadzorował prac elektrycznych w innych częściach
powierzchniowych kopalni np. na placu drzewnym,
w warsztacie elektrycznym.

Tymczasem z akt osobowych ubezpieczonego z okresu pracy w KWK (...) (k. 26) wynika, że ubezpieczony był
zatrudniony w Oddziale Urządzeń Elektrycznych Powierzchniowych, zaś z zamieszczonego w nich zakresu czynności
nie wynika, aby ubezpieczony był zobowiązany wyłącznie do nadzorowania urządzeń elektrycznych Oddziału
Przeróbki Mechanicznej Węgla.

Z zeznań świadka J. N., który był przełożonym ubezpieczonego wynika,
że ubezpieczony co prawda nie nadzorował bezpośrednio placu drzewnego ale nadzorował urządzenia elektryczne się
tam znajdujące (k. 35 akt). Z zeznań świadka K. L., zatrudnionego w tym samym Oddziale na stanowisku konserwatora
maszyn dźwigowych powierzchni wynika, że ubezpieczony nadzorował i kontrolował prawidłowe funkcjonowanie
wszystkich urządzeń elektrycznych na kopalni (na powierzchni), sprawdzał
rozdzielnie (k. 34).

Treść tych zeznań w powiązaniu z dokumentami w aktach osobowych ubezpieczonego tłumaczy stanowisko Spółki
(...) (pismo z dnia 8.04.2011r. – akta osobowe), która odmówiła wydania ubezpieczonemu świadectwa pracy w
szczególnych warunkach za okres pracy w KWK (...) wskazując, że głównym działem, w którym ubezpieczony pracował
stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był oddział energomechaniczny, natomiast dozór nad robotami elektrycznymi
na zakładzie przeróbki mechanicznej węgla pełniony był tylko wtedy, kiedy zachodziła potrzeba wykonania prac
elektrycznych a nie codziennie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W tym stanie rzeczy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do ustalenia, że w spornym
okresie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy sprawował nadzór nad urządzeniami elektrycznymi i
pracownikami zatrudnionymi
w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla na stanowisku dozorca i sztygar zmianowy urządzeń elektrycznych
przeróbki mechanicznej węgla wymienionym w wykazie A,
dziale XIV, poz. 24.

Wbrew stanowisku ubezpieczonego i Sądu I instancji okoliczność, że okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie
Produkcyjno - Usługowo - Handlowym (...)
Sp. z o.o. w P. został ubezpieczonemu zaliczony przez ZUS do pracy
w warunkach szczególnych nie przesądza o tym, że także okres pracy w KWK (...) powinien być do takich prac
zaliczony.

Nawet bowiem przy przyjęciu, że w czasie pracy w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Usługowo - Handlowym (...) Sp. z o.o. w P. ubezpieczony, pracując na stanowisku sztygara, wykonywał analogiczną pracę jak poprzednio, to okoliczność, że przedsiębiorstwo (...) przejęło tylko wycinek działalności Oddziału Urządzeń Elektrycznych Powierzchniowych KWK (...) dotyczący usług elektrycznych na oddziale przeróbki mechanicznej węgla wyklucza prawidłowość takiego wniosku.

Logicznym jest bowiem, że tylko w zakresie przejętej działalności charakter pracy ubezpieczonego nie uległ zmianie.

Zgromadzony materiał dowodowy nie pozwalał zatem na ustalenie, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Należy bowiem zauważyć, że skoro emerytura w obniżonym wieku emerytalnym jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, to wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek warunkujących do niej prawo.

W postępowaniu sądowym nie jest zatem dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności wręcz przeciwne.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

/-/ SSA M.Żurecki /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek